

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ТЛУМАЧЕННЯ ЖІНОЧОГО АРХЕТИПУ

Паркулаб О.Г.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

У статті розглядаються прикладні аспекти екзистенційного підходу до вивчення людського досвіду. Автор використовує методи аналітичної психології, знання законів дії архетипу, його логіки, щоби розкрити метафоричний зміст жіночого архетипу і його символічне значення. Встановлено, що описові, якісні дослідження мають на меті виявити базові структури суб'єктивного досвіду, основоположні духовні інтенції та особистісні смисли, які спрямовують поведінку жінки.

Ключові слова: колективне несвідоме, архетип, символ, метафора, екзистенційний підхід, аналітична психологія.

Постановка проблеми. Сучасні європейці толерантно ставляться до професійної самореалізації жінок, вважаючи її важливою складовою життєвого успіху і необхідною умовою розвитку громадянського суспільства. Проте так було не завжди. Відомо, що в стародавні часи жінки-вчені були великою рідкістю, адже заняття наукою вважалось винятково чоловічою справою. Якщо сьогодні дівчата здобувають медичну освіту у вишах, то в середині ХІХ століття подібні заклади не приймали їх на навчання. Наведені приклади є свідченням того, що на шляху до актуалізації особистісного потенціалу жінки існували перешкоди.

Сьогодні термін «слабка стать» – анахронізм, до якого вдаються з метою принизити й знецінити особистість, вказуючи на її безпорадність та недосконалість у порівнянні з представником «дужої статі». Як відомо, нині жінки на рівні з чоловіками успішно працюють у різних сферах суспільного життя. Водночас спостерігається невідповідність між їхнім бажанням бути повноцінно функціонуючими індивідами і рольовим очікуванням з боку оточення, що відповідають гендерним стереотипам на кшталт: «жінкам не місце в політиці», «дівчинці вчитися необов'язково», «кар'єра – не для жінок» тощо. У цьому контексті, незважаючи на те, що жінки все ще вимушені протистояти проявам нерівності та дискримінації на різних рівнях, їм важливо зберегти своє фемінне начало, в основі якого лежить архетип Жінки, гармонізуючи відносини та ліквідовуючи антагонізм статей зі збереженням відмінностей між ними.

Аналіз основних наукових досліджень і публікацій. Казки, легенди, пісні, притчі є носіями метафор, що від покоління до покоління передають людству знання про архетипи. Разом із тим, лише з оформленням теорії психоаналізу з'явилися наукові дослідження прихованого смислу, символізму міфологічних історій (Е. Едінгер, К. Естес, Д. Кальфф, А. Сторр, З. Фрейд, К. Юнг та ін.). Останнього вважають одним із перших аналітиків, який звернув увагу на психологічне наповнення метафоричного матеріалу (наукове осмислення якого продовжується й понині). Сучасні вчені переконані, що міфологія й фольклор здатні забезпечувати різні контексти, які відчиняють двері до розуміння складних символічних творінь, з якими стикається психолог у процесі аналізу (Дж. Болен, К. Естес, Т. Зінкевич-Євстигнеєва, Р. Мітчелл, Т. Яценко та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Традиційні психологічні теорії

швидко вичерпуються, коли в центр їхньої уваги потрапляє образ творчо обдарованої й глибоко мислячої жінки. Основна причина полягає в тому, що зазвичай вони згадують мимохідь або взагалі залишають осторонь глибинні, а отже дуже важливі для жінки питання про архетипність, інтуїтивність, сексуальність, творчість, вікові періоди, поведінку, спосіб дій, принципи розуміння тощо.

Ми обстоюємо використання екзистенційного підходу до вирішення різних проблем жінок та аналізу типових екзистенційних сюжетів (переживання себе-у-світі, втрати стосунків, екзистенційної тривоги, провини тощо). Вважаємо, що в процесі консультування важливо застосовувати методи й прийоми, що сприятимуть усвідомленню їхньої свободи й потенціалу розвитку, а також розширенню ціннісно-смислової свідомості. Це допоможе жінкам навчитися здійснювати оптимальні вибори й приймати відповідальність за наслідки своїх учинків.

Мета статті – на основі наукового аналізу досліджень архетипної символіки та її терапевтичного змісту з'ясувати практичні аспекти застосування терапевтичної метафори в роботі з жінками, котрі переживають екзистенційні проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Всі намагання вчених створити психологічну теорію фемінізму на основі одного лише інтелектуального уявлення про жінку, як таку, що претендує на високе звання «homo sapiens», приречені на невдачу, позаяк не дають можливості розібратися в її душевних проблемах і переживаннях. Відтак чимало дослідників, вважають, що сьогодні, навіпаки, треба відновити чарівний природний психічний образ жінки. А найкращим джерелом для його розуміння є казки, міфи, легенди, в яких збереглися психічні першообрази.

Згідно з концепцією аналітичної психології, колективне несвідоме відображає досвід предків, не має індивідуального характеру, тому є загальним для всіх людей, природною основою їх психіки. Воно складається з міфологічних мотивів або першообразів, які К. Юнг назвав «архетипами» [5]. Останні, будучи вродженими уявленнями, виступають в якості типових форм поведінки, котрі, ставши усвідомленими, природно проявляються в ідеях та образах, як і все інше, що стає змістом свідомої сфери. Водночас самі по собі архетипи не є змістом свідомості, а проявляються як певні базові теми для формування різних усвідомлених проявів.

Е. Едінгер виділив чотири основні категорії архетипних образів [Цит. за: 3, с. 30]:

1) архетип Великої Матері, що містить якості жіночого начала, пов'язані з творенням і руйнуванням;

2) архетип Духовного Батька, що втілює чоловічі якості та свідомість і дух як протилежні матерії;

3) архетип Трансформації, пов'язаний з темами подорожування, спускання в підземелля з метою пошуку скарбів, смерті та відродження, розпаду і відновлення цілісності, а також із образами героя й вундеркінда;

4) центральний архетип – Самість – символ повноти й цілісності, часто проявляється у формі кола в поєднанні з чотиричастинними фігурами, такими як квадрат чи хрест, що означають об'єднання протилежностей.

Казки, з одного боку, допомагають у терапії витягнути назовні приховані у глибині архетипу, а з іншого – показують спосіб, як це можна зробити. У практиці психологічного консультування й психотерапії для створення казок застосовують метафору як особливу форму мислення, образної думки. Вона може бути історією, пригучею, анекдотом, казкою (наприклад, «Спляча красуня», «Іван-дурник», «Солом'яний бичок», «Рукавичка» та ін.).

За давньоіндійською традицією, образна думка містить такі три елементи: 1) поетичну фігуру; 2) смисл (зміст) і 3) настрій. Таким чином метафора може впливати не лише на уяву, але на почуття й інтелект. Відтак використання метафори активізує всі психічні системи людини – з відчуттів до самосвідомості.

Екзистенційний підхід до консультування й психотерапії передбачає, що метафору чи історію доцільно застосовувати в таких випадках:

- коли клієнт порушує екзистенційні питання, які він глибоко переживає і які, так чи інакше, впливають на його життя;
- для створення фантастичних образів чи моделювання майбутніх змін у житті клієнта;
- щоб описати внутрішні переживання, а також процес відреагування придушених емоцій;
- щоб передати сутність проблеми й точно описати феномен переживання.

Проаналізувавши зміст відомих казок, ми виявили, що більшість із них містять архетип Жінки (казки на кшталт):

- «Синьої Бороди» – допомагають зрозуміти, як можна навчитися загоювати душевні рани;
- «Сплячої Красуні» – розкривають містичну зіцлювальну силу людських стосунків; показують, як змертвіле може знову відродитися до життя й глибокого кохання;
- «Царівни-Жаби» – знайомлять із процесом трансформації особистості; вчать душу трудитися й вірити, що це призведе до бажаних змін – стати внутрішньо красивою й по-справжньому жіночною;
- «Мудрої Дівчини» – висвітлюють образ жінки, яка наділена особливою мудрістю, що допомагає їй знаходити вихід у важких ситуаціях, не здаватися за жодних обставин, довіряти своїй інтуїції й бути впевненою у собі;
- «Василини Прекрасної» – відновлюють послідовність утрачених ритуалів посвячення в жіночність, що прийшли з давніх часів, у тому числі з язичницьких; дають кожній жінці позачасове, незмінне керівництво впродовж усього життя;
- казки з образом Баби Яги, або відьми, містять дари, які допомагають усвідомити ризик втрати жіночої інстинктивної природи.

Відомий дослідник дохристиянської міфології В. Войтович у своїй книзі «Українська міфологія» [2] згадує про велику Богиню Макошу – символ милосердя й жіночої працелюбності, покровительки пологів і заступниці породіль, яка в казках (міфах, легендах) з'являлася в образі дуже бідної жінки. Слід сказати, що символ Старої – це ще один широко розповсюджений у всіх народів архетипний образ. Як казковий персонаж, цікавий тим, що живе відлюдькувато, в старій хатинці, в лісових хащах, іноді – під горою чи далеко в пустелі. Незважаючи на назву цієї надприродної сили, вона завжди містить відомості про минуле – особисте й прадавнє, бо пережила багато поколінь («стара, як світ»). Вона – охоронниця жіночих намірів і традицій, а також стоїть між раціональним та ірраціональним (міфічним) світами.

В Україні існує давня традиція, згідно з якою до жінки можна звернутися як лагідно – Берегиня, Лада, так і образливо – Мара. Дерево життя дарувало світові Ладу – богиню гармонії, краси й любові, яка є символом лебединої вірності. Берегиня – богиня добра й захисту, що здатна оберігати оселю, родину та весь родовід від зла й нечистої сили; вона є оберегом вірності подружжя. Мара – богиня зла, темної ночі й смерті, існує вираз: «згинь, маро».

Феномен архетипу полягає в тому, що він являє собою якийсь загальний механізм, дію якого можна спостерігати через модифікації в різні епохи, а також – в індивідуальній картині світу людини, у предметах живопису і скульптури, в релігійних сюжетах, казках, у життєвих історіях героїв літературних творів. На підтвердження сказаного висловлюються автори праці з порівняльного літературознавства: «Первісні взірці, що існують у колективному несвідомому і виражені у традиційних символах і міфах, лежать в основі літературних творінь, щоразу з новою силою відроджуючи в читачевій душі загадкові голоси й тіні забутих предків, загальнолюдські пориви і хвилювання» [1, с. 154].

У цьому контексті пропонуємо розглянути архетип Великої Матері, який так само втілює жіноче начало. У своїй книзі К. Естес називає його Дика Жінка, або Первозданна [4]. Науковець зазначала, що в неї перші уявлення про цей архетип з'явилися разом із вивченням особливостей поведінки і звичок вовків, ведмедів, слонів і метеликів («пташок душі»).

Незважаючи на те, що людина вважає себе вінцем природи й вищою істотою, проте має багато рис, які ріднять її із тваринами. Особливо це очевидно, коли мова заходить про приматів. Щодо ссавців, то, за результатами вивчення вовків видів *Canis lupus* та *Canis rufus*, К. Естес робить висновок про їхню схожість із жіночим родом. Дослідниця порівнювала здорових (у всіх відношеннях) жінок зі здоровими вовчицями й побачила між ними багато спільного:

- 1) окремі психологічні властивості – надчутливість, норовистість і безумовна відданість;
- 2) відповідність істинній природі (натурі) живої істоти – допитливість, надзвичайна витривалість і фізична сила;
- 3) спорідненість інстинктів – самозбереження, продовження роду і домінуючого;
- 4) окремі риси і якості – глибока інтуїція, постійна турбота про потомство, про чоловіка (самця) і про суспільство загалом (зграю); можуть бути дуже вірними та надзвичайно сміливими;

5) особливості адаптації – майстерне пристосування до нових умов та обставин;

6) особливості ставлення до них: інші негативно їх сприймають, що проявляється через цькування, утиски й брехливі звинувачення в ненаситності й надмірній агресивності.

Сучасна жінка, незалежно від соціокультурного середовища, завжди інтуїтивно розумітиме поєднання слів «первозданна», «дика» і «жінка». В екзистенційній психотерапії й консультуванні поняття «дика» втрачає своє сучасне значення – безконтрольності й невігластва, і набуває первинного сенсу, який вказує на природний спосіб життя й автентичність. Словосполучення Дика Жінка змушує її визначитися з ідентичністю, пригадати й усвідомити: хто вона, чим цікавиться, що для неї має сенс, ким вона може бути і т.п. Ми застосовуємо вислів «Дика Жінка» як метафору для опису тієї внутрішньої сили, що наповнює всіх жінок; і уособлює те, без чого неможливо конструктивно жити й творчо самореалізовуватися.

Як зазначає К. Естес, архетип Первозданної Жінки в психічному несвідомому – на тому рівні, звідки він походить, – залишається безіменним. Разом з тим, породжуючи всі важливі відтінки жіночності в повсякденному житті, Первозданна Жінка отримує багато імен. Приміром, іспанці її називають «Велика Жінка», «ріка під рікою» й «світло з безодні»; мексиканці – «Жінка-вовчиця» й «Костяна Жінка»; угорці – «Росомаха» і «Та, що в лісах»; індіанці – «Жінка-Павук» (сплітає долі людей і тварин); українці – «Баба» і «Матінка-Земля» (глибока мудрість, безумовна любов, плідність); японці – «Оміками» (таємничі Вищі Сили), тибетці – «Дакіні» (танцююча сила в жінці). Таким чином, присвоюючи імена, ми можемо не лише охопити різні аспекти її природи, але й утримати її сутність і наповнити образ конкретним змістом. Відтак усередині нас створюється суб'єктивний простір думок й почуттів, необхідний для того, щоб з'явившись, Первозданна Жінка змогла залишитися.

Психологи помітили: якщо в жінки вдало складаються стосунки з первозданною природою, то вона відкриває свою автентичність і отримує в дарунок вічного внутрішнього спостерігача, мудреця, мрійника, провидця, митця, винахідника і слухача, який скеровує, дає поради, сприяє творчості й самотворенню. Така жінка починає «світитися зсередини», і вже незалежно від обставин цей її стан, зовнішнє і внутрішнє життя, завжди буде підтримувати первозданий учитель (наставник, мати). В іншому разі людина втрачає свою справжність і неповторність, в неї порушуються взаємини з первозданною природою, що призводить до появи психологічних симптомів:

1) гнітючі відчуття й болісні переживання (спустошеність, втома, тривога, розгубленість, винуватість, нікчемність);

2) негативні особистісні риси (замкнутість, сором'язливість, невпевненість, дратівливість, злість, мстивість);

3) незадовільні особисті, інтимні стосунки (жінка обирає «не тих» чоловіків; рідні та друзі зловживають її добротою; боїться кохати і бути коханою);

4) відмова від реалізації та самореалізації (небажання ризикувати; страх материнства; страх створити недосконалий витвір, стати на повний

зріст і розкритися; знесиленість перед початком творчого проекту; інертність у роботі);

5) сильні екзистенційні переживання (втрата сенсу життя, відчуженість, зневіра, страх бути самою собою);

6) соматичні відчуття (біль у животі, нудота, задуха).

Всі ці порушення не є хворобою якоїсь однієї епохи чи століття – вони перетворилися в епідемію, яка вражає жінок, коли ті почуваються пригніченими, а їх «дика» природа потрапила в пастку. Якщо життя жінки стало сірим і нецікавим, з'явився екзистенційний вакуум, це означає, що настав час проявитися її Дикій Жінці, або творчій силі душі.

Наведений нижче приклад має на меті підтвердити те, про що йшлося вище. Ми спробуємо описати той досвід, який отримала клієнтка в процесі екзистенційного консультування й передати її почуття й переживання.

Клієнтка (далі – К.) ...Ви, мабуть, думаєте, що я прийшла до Вас для того, щоб копірситися у відповідях на питання: чому так сталося і хто винен?..

Коментар: дівчина розлючена, очевидно, довго шукала раціональної відповіді на свої питання, можливо, знайшла, але для неї цього замало. Її серце відмовляється коритися «холодному розуму». Почуття – ось що її зараз непокоїть. Саме тому вся наступна консультативна робота здебільшого буде спрямована на чуттєву сферу досвіду клієнтки. За влучним спостереженням І. Ялома, «...основна проблема терапії завжди полягає у тому, як перейти від інтелектуального визнання істини про себе до її емоційного переживання» [6, с. 43].

К. Він просто *зрадив* мене. Як виявляється не легко визнати, що тебе зрадили. Ні, я не маю на увазі Іншу жінку... він зрадив *мене*, але не заради Іншої, а лише мене. Якщо з'явилася б Інша, він сказав би мені про неї, про свій вибір, з ким він залишається. В цьому я переконана, тому що ми домовилися бути чесними один з одним у цьому питанні. Ніхто не може бути до кінця впевненим у своїх почуттях. Як у нього, так і у мене була можливість інших стосунків, але за умови, що ніхто з нас цього не приховуватиме.

Коментар: завдання консультанта – допомогти клієнтці прийняти ту хвилю почуттів, яка набігає із середини якоїсь частини її Я, і узгодити її проходження через відповідні вербальні канали. На цьому етапі ми виходимо з того, що лише за умови залучення в терапію глибоких почуттів, вона (терапія) може стати по-справжньому потужним двигуном змін. Таке усвідомлення клієнтом своєї суб'єктивності Дж. Б'юдженталь називає «присутністю», що означає бути щиро і майже повністю в даному моменті й у тому, що відбувається.

К. ... зараз я відчуваю цю зраду як велику рану всередині мене. Дуже глибока, така глибока, наче колодязь. Така холодна і глибока... мені страшно, що я сказала про колодязь. Я з дитинства боялася заглядати в колодязь, він приховує щось під водою і не дає мені проникнути вглиб. Я колись запитувала, як роблять колодязь. Виявляється, у ньому немає ніякої таємничості: на дні – каміння, а над ним вода – от і весь колодязь... Каміння і вода, каміння і вода, каміння і вода (клієнтка декілька раз повторила ці слова, консультант відреагувала відповідним чином –

запропонувала клієнтці описати те, що вона відчуває зараз). Коли заплющую очі, то відчуваю сильний тягар і втому – «каміння і вода», зради і сльози. Зради, які я затоплюю водою, вони у мені, у моєму колодязі, я їх ношу... (на цих словах клієнтка замкнулася і до завершення сеансу залишалася мовчазною).

Коментар: очевидно, в цей момент вона пережила сильне емоційне потрясіння, викликане усвідомленням свого становища. Їй потрібен час, щоб прийняти відповідне рішення: готова вона йти до кінця чи ні?

Наступний епізод відображає мужність клієнтки в момент зустрічі з тією частиною її самої, якої вона ще не знала. Таке випробування виявилось дуже важким і болісним.

К. Я тримаю руками колодязь, наче трилітрову банку з водою. Мої руки – сильні, пальці міцно її стискають. Я бачу, як вони поволі витягують її зсередини... Чомусь стінки стають темними, і я не бачу, що там усередині. Вона, здається, металічна, схожа на циліндр. Вона все ще всередині мене, але я відчуваю, що я зрушила її з місця. Внизу живота легко, але зверху – її краї тиснуть мене. Мій живіт не має дірки, як мені витягнути її? Вона не туди і не сюди. При пологах роблять «кесаревий» розтин, мені необхідно щось подібне, інакше я помру від неї, мені страшно, мені дуже боляче і страшно. Хто мені зробить розтин? Хто?! (вона кричить; її боротьба триває, але в якийсь момент дівчина перемагає). ...Стає м'яко і тепло, навіть гаряче, мої м'язи відпускають банку, стінки живота нагадують роз'їздний міст. Моя банка, я її вже просто викочую. Господи, яка вона стара та іржава, важка, її дно не витримало, і каміння випало, воно ще в мені... Я дуже втомилася (важко зітхає), але камінь у мене в руках, я його стискаю, він роздроблюється на маленькі камінчики, такі дрібненькі й легенькі, наче з тіста. Я намотую це тісто собі на руку, намотую ще трохи, мої пальці захоплюють залишки тіста, я вишкрябую усі залишки. Кудись дівається усе тісто. Я його бачу внизу живота, воно як грудка снігу. Я беру його руками і викидаю. Його немає ніде. Але залишилося відчуття, ніби я зрадила... Насправді я його зрадила, бо ніколи не любила (її мова, напрочуд, спокійна і впевнена, але якесь тиха, наче вона – відгомін внутрішніх роздумів, за якими приховується питання: Як мені далі жити?).

Коментар: на цьому етапі консультування, з терапевтичних міркувань, ми не будемо перевіряти достовірність виникнення цього питання, так само як і заглиблюватися у пошуки відповіді на нього. Натомість вважаємо, що для клієнтки настав час «зробити зупинку» і «вийти» назустріч своїм думкам, даючи їм можливість розткатися вільно і природно.

К. ... Я хотіла, щоб він був для мене батьком, братом, другом... Я його використовувала, а тикала пальцем на нього, ніби він мене використовує... Що я від нього хотіла? Щоб він захоплювався мною, любив, пишався. Але я сама нічого йому не давала. Зовсім нічого, як трутень крутилася поряд із ним, посміхалася, щось говорила, але насправді хотіла лише подобатися, дуже подобатися. Він для мене означав лише те, що раз я з ним – значить я його вибрала, як у крамниці річ... Щось неправильно, і я це відчуваю... Коли я з ним, я щось шукаю. Щось, значить, я загубила. У ньому щось шукаю, я щось загубила. Щось загубила: його, себе, сльози, вино, град, дощ, мороз,

вітер, стихія, бруд, голос, голий, м'яч, дуреп, себе. (Клієнтка використала вільні асоціації, які допомогли їй визначити «об'єкт» своїх пошуків). Коли я з ним, – шукаю себе. Хочу, щоб він мене відчував, мій настрій, мої думки, всю мене. Але я така закрита, як равлик. Звідки все це візьметься, якщо все так глибоко в мені, що я і сама іноді нічого свого не відчуваю?

Коментар: ми використали природну здатність клієнтки відчувати і відповідно реагувати на нею ж самою створені терапевтичні метафори. Її свідомість якимось дивним чином відтворює картини світу, в яких вона знаходить себе.

К. ... Зараз мій Равлик витягнув шию, уважно дивиться навколо, слухає. Йому не подобається, що про нього говорять. Ні, він не поряд, Равлик в мені... Я сама як Равлик. Чи я і є той Равлик – то висую голову, то знову її ховаю. Висунула – привабила, заповонила серце, відчула це – і назад, усередину, і сиджу, спостерігаю, мучуся, страждаю, але нічого не роблю, щоб виявити щось людське, а не Равлике. Я ж насправді – людина, а не слизький равлик. Ось так мені й треба... Я – слизька людина, тому і порівнюю себе із равликом і говорю, ніби він у мені. Сама посадила його в себе й поводжуся, як він. Не хочу я того равлика! Як я злюся на себе, як я злюся, ненавиджу себе, як равлика... Хочу, щоб він жив серед своїх, а я буду жити серед своїх. Мої почуття... вони глибоко в ньому... в мені. Я заплуталася – в ньому, чи в собі?.. Я відчуваю, а не равлик, він не може відчувати людське. Я – не він, не хочу бути слизьким равликом. Я знаю, що можу щось відчувати до інших людей. Мої почуття – вони лише мої, вони є лише мої і нікого більше. До чого тут равлик? Він – у природі. Яке мені діло до нього? Я – не він, у нього немає почуттів, а Я точно знаю, що маю почуття. Вони в мені є: їх так багато, як квітів у лузі, я хочу їх дарувати людям завжди і не приховувати від того, кого кохаю (на пропозицію консультанта намалювати равлика, клієнтка охоче відгукується).

Коментар: останній епізод описує момент зіткнення протилежних сил всередині клієнтки. Наслідки цієї боротьби визначаються мірою активності, з якою клієнтка вступила в цю боротьбу. Завдяки мужності бути чесною із самою собою вона цього разу не зрадила своєму Я. Якщо слідувати за Е. Фроммом, – змогла відрізнити істину від неправди в самій собі, а істина, як зазначає вчений, робить людину вільною. І Ялом тут солідарний з Е. Фроммом, більше того, його переконавання, – «що лише тоді, коли людина переживає істину всім своїм еством, вона може прийняти її, ... піти слідом за нею й змінитися» [6, с. 42], – сформувався під впливом особистого досвіду проходження терапії.

Таким чином, жінки, які придушують або ігнорують свою життєву ситуацію, перебувають у стані, який М. Гайдеггер охарактеризував як «забуття небуття». Таке щоденне існування призведе до життя, яке екзистенціалісти називали «серед речей». Буденні події відволікають, жінка втрачає щось важливе для себе, коли розчиняється у «Вони». Відтак її єдина турбота – про те, які речі. З іншого боку, вона може перебувати у стані усвідомлення буття, тобто жити автентично – приймати свої можливості та обмеження, бути відповідальною за своє життя, бути його незаперечним автором. Автентичність, поняття, яке найгрунтовніше розроблено в екзистенційній психології,

означає для людини зберігати вірність самій собі, свою внутрішню цілісність і визначеність.

Висновки і пропозиції. 1. Архетипи певним чином організують наші образи й уявлення, а їх дія має зцілювальний терапевтичний ефект. Елементи природного середовища, атрибути різних культур, релігійні та міфологічні персонажі, сприяють актуалізації вродженого психічного досвіду і його усвідомленню. Водночас архетипні образи не є змістом свідомості, а виступають як певні основоположні теми, на яких формується багатоманітність усвідомлених проявів. Людям вони здаються настільки надприродними, що набувають глибокого духовного значення.

2. Завдяки створеній разом із психологом метафорі (історії, притчі, анекдоту, казці), клієнти отримують можливість ще раз пережити травмуючу ситуацію, але при цьому подивитися на події свого життя, дистанціювавшись. Та-

ким чином перед людьми відкриваються двері до усвідомлення суті проблеми й розуміння її деструктивного впливу на них. Завдання психолога – створити атмосферу взаємодовіри, щоби людина поводитися природно й невимушено. Це дасть їй змогу зануритися у світ внутрішніх переживань і розкритися консультантові.

3. Для того, щоб допомогти жінці прояснити її душевні пошуки, екзистенційно орієнтований психолог використовує терапевтичні метафори, аналізує матеріал сновидінь і фантазій; практикує інтерактивні завдання на основі юнґіанського методу активної уяви (це може бути вигадування казок, історій, створення образу тощо). При цьому треба володіти технікою постановки запитань, щоби зрозуміти архетипний зміст казок, легенд і міфів; а також віднайти направляючий міф чи казку, в яких містяться всі настанови, необхідні жінці зараз для розвитку її психіки.

Список літератури:

1. Будний В. Порівняльне літературознавство / В. Будний, М. Ільницький. – К.: Києво-Могилянська академія, 2008. – 430 с.
2. Войтович В.М. Українська міфологія / В.М. Войтович. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
3. Штейнхардт Л. Юнґіанская песочная психотерапия / Л. Штейнхардт. – СПб.: Питер, 2001. – 320 с. : ил. – (серия «Практикум по психотерапии»).
4. Эстес П.К. Бегущая с волком и: женский архетип в мифах и сказаниях / П.К. Эстес. – К.: София, 2010. – 496 с.
5. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме / К.Г. Юнг. – Львів: Вид-во Астролябія, 2013. – 588 с.
6. Ялом И. Лечение от любви и другие психотерапевтические новеллы / И. Ялом. – М.: Незвисимая фирма «Класс», 2001. – 288 с.

Паркулаб О.Г.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ТОЛКОВАНИЮ ЖЕНСКОГО АРХЕТИПА

Аннотация

В статье рассматриваются прикладные аспекты экзистенциального подхода к изучению человеческого опыта. Автор использует методы аналитической психологии, знание законов действия архетипа, его логику, чтобы раскрыть метафорическое содержание женского архетипа и его символическое значение. Установлено, что описательные, качественные исследования позволяют обнаружить базовые структуры субъективного опыта, основополагающие духовные интенции и личностные смыслы, которые направляют поведение женщины.

Ключевые слова: коллективное бессознательное, архетип, символ, метафора, экзистенциальный подход, аналитическая психология.

Parkulab O.H.

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

EXISTENTIAL APPROACH TO THE INTERPRETATION OF WOMEN'S ARCHETYPE

Summary

This paper studies the applied aspects of existential approach to the study of human experience. The author uses methods of analytical psychology, knowledge of the laws of action archetype and its logic to uncover the metaphorical content of women's archetype and its symbolic value. It has been found, that discretionary, qualitative researches use which are aimed at determining basic structures of subjective experience, fundamental spiritual intentions and personal senses that direct behavior of a women being.

Keywords: collective unconscious, archetypes, symbol, metaphor, existential approach, analytical psychology.